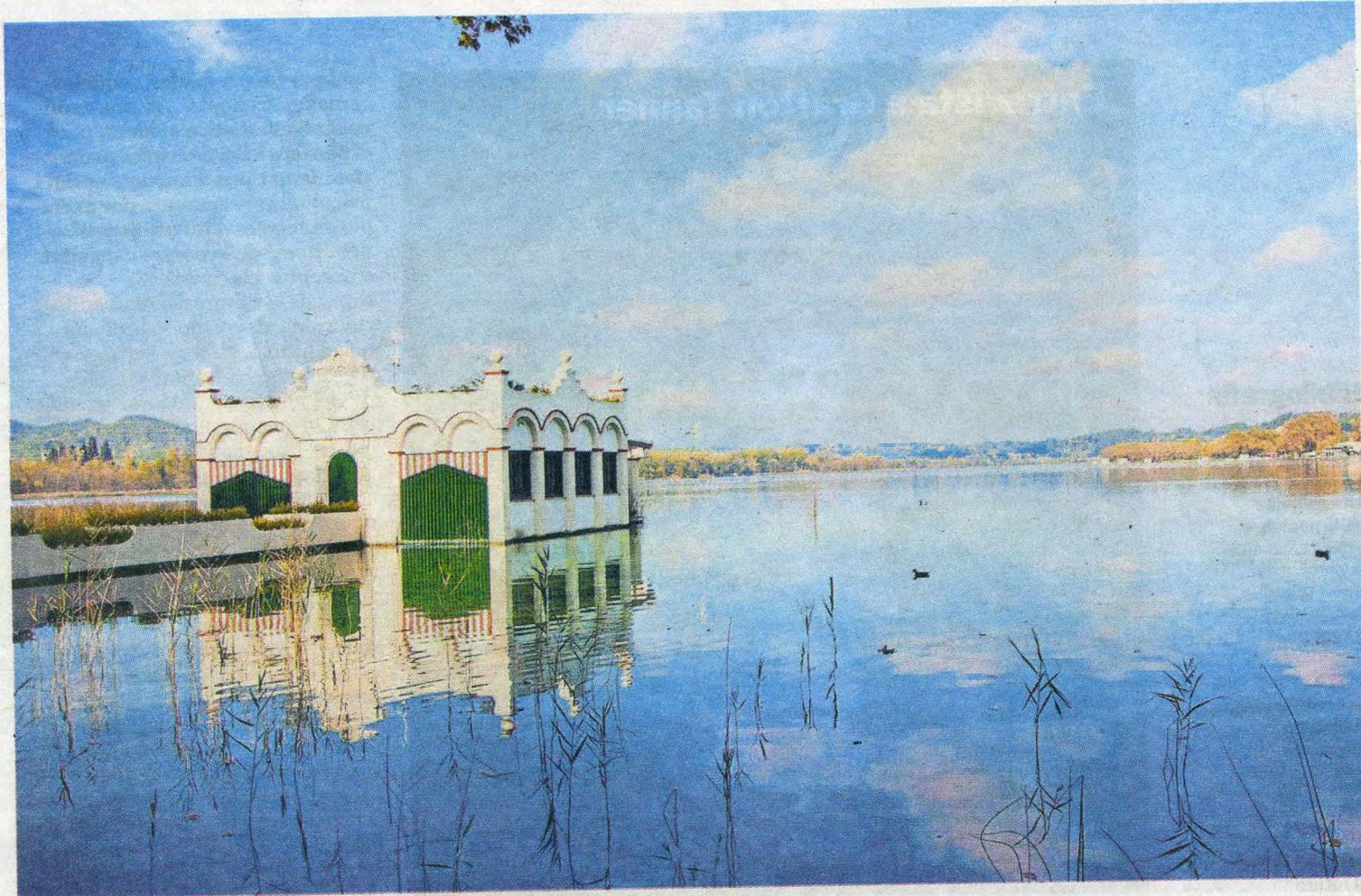

GETTY

NOVEL·LA

Alegries, olors i temors arcaics: la terra perduda

“El lector es preguntarà quin interès tenen aquestes anècdotes insignificants i amb prou feines apuntades d'un passat prescrit. No pretenc justificar la vel·leïtat d'escriure-les, sobretot quan –si més no ara– no tinc resposta als enigmes que poden despertar un mínim interès, com la degollació del cavall, o el plor de la senyora Genoveva. Aquesta immersió retrospectiva respon a una recerca personal de les alegries, les olors i els temors arcaics que el poema d'autor desconegut em va desvetllar amb una empenta inesperada, i que ara maldo per recuperar perquè intueixo que en aquelles pors i en aquelles flaires (...) s'arrauleix una terra perduda que va bastir una part de la meua ànima.”

El llac de Banyoles és el llac natural més gran de la península Ibèrica

Estanislau Folch anava a passeig tan satisfet. Cinquanta-cinc anys després,

gades”. És un to que recorda els textos que publica en aquest diari Antoni Puigvert, quan no segueix estrictament l'actu-

Una tristor inexplicable, una suau desolació

Quim Español fa reviure un llogarret del Pla de l'Estany dels anys cinquanta, amb ulls de preadolescent meravellat, i reconstrueix un cas de persecució política

JULIÀ GUILLAMON

Un lloc en el temps és la segona novel·la de l'arquitecte i poeta Quim Español (Girona, 1945), que fa uns anys va publicar una novel·la musical, *Francesca*, sobre una noia assetjada. És un llibre amb diverses capes. La primera i més evident: és un volum de records d'infància, molt ben detallats, d'un vailet que vivia a Girona i passava les vacances a Mata, al costat de Banyoles, on la mare havia fet de mestra. Associat a aquests records, hi ha un relat de formació sentimental i moral. D'una banda hi ha pàgines de prosa elegíaca, sobre les feines rurals, una descripció d'un

conill espellat, com es fa un paller, com s'agafen els capgrossos (que a Malla en diuen *greixandos*), l'arribada de la màquina de batre i tot el cerimonial al seu voltant, com s'esgranen els capçots de blat de moro (les panotxes), etcètera. El relat de formació es desenvolupa a través de petites històries que, possiblement per influència o confluència amb Joaquim Ruyra, tenen a veure amb la caça i els ocells (balins i parans de vesc) i amb la responsabilitat moral dels nens amb la justícia i bellesa, que marca el pas de la infantesa enjogassada a l'adolescència conscient.

La novel·la fa una trena que a dins, com un filet, hi duu una trama política i una intriga literària. Una de les famílies fortes del poble, els Sanaüja (franquistes), ataquen l'altra família, els Folch (republicans), per velles històries de l'època de la Llei de Contractes de Conreu i del sinistre Comitè Antifeixista d'Orriols. Els intimiden, els denuncien, n'agredeixen l'administrador, enverinen el pou d'una masoveria i maten el cavall amb el qual

Estanislau Folch anava a passeig tan satisfet. Cinquanta-cinc anys després, aquell vailet que caçava greixandos i esgranava capçots torna a Mata seguint la crida d'un poema, que parla dels dies feliços. Li ha arribat de manera anònima. Coincidint amb el pas de la infantesa a l'adolescència, la família va canviar de casa a Girona, es va instal·lar a Sant Daniel, a prop dels boscos, i van deixar d'estiuejar a Mata. El narrador torna a veure el paisatge que va estimar de petit, vol saber com va acabar aquella història sòrdida d'assetjament.

Els nens de ciutat de l'any cinquanta, quan anaven a pagès, tenien una pupilla telescòpica que els permetia veure –i recordar de grans– molts detalls que passaven desapercebuts per als joves agrícoles. *Un lloc en el temps* és un fresc preciós de costums que han desaparegut. Español transcriu de manera viva i elegant una conversa entre veïnes sobre uns geranis i descriu els pagesos que, seguint una inèrcia avial, no volen que els posin llum a les masoveries. Descriu els tipus populars i els indigents, gent abassegada i enfollida per desgràcies de la guerra. Tret de moments puntuals (una descripció pictòrica de l'estany), no resulta empalagós. La narració té un to elegíac, greu. Español parla de *la bellor*, que podriem dir que és una categoria filosòfica: la bellesa ideal tocada per la pena. “Els records de les penes són encara penes, per bé que apaiva-

gades”. És un to que recorda els textos que publica en aquest diari Antoni Puigvert, quan no segueix estrictament l'actualitat política.

Què se n'ha fet de tot aquest món de bellesa? Com pot ser que no hagi transcendit? Com són ara els pobles? Als camps de blat moro hi ha urbanitzacions, queden ben poques botigues d'abans que

/ Español parla de 'la bellor', que podriem dir que és una categoria filosòfica: la bellesa ideal tocada per la pena

/ Com són ara els pobles? Els camps de blat moro s'han urbanitzat, hi ha poques botigues d'abans que encara rutllin

encara rutllin, la vida social ha esclatat com un vidre *securit*: només en queden boletes com mongetes de Santa Pau lluints. A la petita Sinera de fa cinquanta anys en Pepet Cego semblava un aede grec, els camps de Malla feien pensar en un quadre de Van Gogh. Era un món senzill que lligava amb els clàssics de la literatura i els mestres de la pintura. Ara és desfet. Resta el record i la poesia. /

Quim Español
Un lloc en el temps

Edicions de 1984
217 pàgines
17,90 euros